

Ý nghĩa Tết Độc lập từ tinh thần Phật giáo

ISSN: 2734-9195 07:05 02/09/2025

Mỗi người con đất Việt, mỗi người con Phật, trong ngày Tết Độc lập, hãy thắp sáng ngọn lửa tri ân - báo ân, từ bi - trí tuệ, tự do - độc lập, để cùng nhau dựng xây Việt Nam hòa bình, thịnh vượng và nhân ái.

Mỗi độ thu về, sắc cờ đỏ sao vàng lại tung bay rợp trời, lòng người Việt Nam bồi hồi hướng về ngày 2 tháng 9 - Tết Độc lập. Đó là ngày thiêng liêng khắc sâu trong tâm khảm mỗi người dân đất Việt, gắn với thời khắc lịch sử trọng đại tại Quảng trường Ba Đình năm 1945, khi Chủ tịch Hồ Chí Minh trịnh trọng đọc Tuyên ngôn Độc lập, khai sinh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, mở ra kỷ nguyên mới: kỷ nguyên độc lập, tự do.

Tái hiện khoảnh khắc lịch sử ngày 02/09/1945. (Hình minh họa tạo bởi AI)

Ngày 02/09 không chỉ là mốc son chói lọi của lịch sử, mà còn là ngày hội non sông, dịp để chúng ta tưởng nhớ công lao của các bậc tiền nhân, anh hùng liệt sĩ đã hy sinh vì độc lập dân tộc.

Nhìn từ tinh thần Phật giáo, ngày lễ ấy càng thêm sâu sắc: Không chỉ nhắc về độc lập dân tộc, mà còn gợi mở con đường độc lập tinh thần, nuôi dưỡng từ bi, trí tuệ và an lạc cho mỗi con người.

Tuyên ngôn Độc lập và khát vọng muôn đời của nhân loại

Trong Tuyên ngôn Độc lập ngày 02/09/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: *“Tất cả mọi người đều sinh ra có quyền bình đẳng. Tạo hóa cho họ những quyền không ai có thể xâm phạm được; trong những quyền ấy, có quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc”*.

Câu văn bất hủ ấy không chỉ kế thừa tinh thần của Tuyên ngôn Mỹ năm 1776, Tuyên ngôn Nhân quyền và Dân quyền của Pháp năm 1789, khẳng định khát vọng muôn đời của dân tộc Việt Nam.

Nếu đối chiếu với Phật giáo, ta nhận thấy sự tương thông diệu kỳ:

+ *Quyền được sống* - gắn liền tinh thần bất sát, tôn trọng sự sống muôn loài. Đức Phật dạy: “Ai ai cũng sợ gươm giáo, Ai ai cũng sợ chết. Hãy lấy lòng mình suy lòng người, chớ giết chớ bảo giết”. (Pháp Cú, kệ 129).

+ *Quyền tự do* - không chỉ là tự do xã hội, mà còn là giải thoát khỏi vô minh, thoát ràng buộc của tham - sân - si. Như lời dạy: “Người sống một trăm năm mà không thấy pháp bất tử, chẳng bằng sống một ngày mà thấy được pháp bất tử”. (Pháp Cú, kệ 114).

+ *Quyền mưu cầu hạnh phúc* - không dừng ở vật chất, mà là an lạc nội tâm. Trong kinh Pháp Cú có dạy: “Không bệnh, lợi tối thượng, biết đủ là giàu có tối thượng, Thành tín đối với nhau, Là bà con tối thượng. Niết bàn là hạnh phúc tối thượng”.

Nếu lý tưởng quốc gia là Độc lập - Tự do - Hạnh phúc, thì lý tưởng Phật giáo là Giải thoát - Từ bi - An lạc. Cả hai gặp nhau ở điểm chung: Hướng tới một xã hội công bằng, hòa bình, nơi con người được sống xứng đáng với phẩm giá, giải thoát khỏi áp bức bên ngoài và khổ đau bên trong.

Độc lập dân tộc và độc lập tinh thần

(Ảnh: Internet)

Độc lập dân tộc là điều kiện tiên quyết để một quốc gia tồn tại và phát triển. Song, từ góc nhìn Phật giáo, độc lập còn bao hàm độc lập tinh thần, sự tự chủ tâm thức, thoát khỏi xiềng xích nội tâm.

Trong Kinh Pháp Cú, đức Phật dạy:

“Tự mình làm điều ác, tự mình làm nhiễm ô.

Tự mình không làm ác, tự mình làm thanh tịnh.

Tịnh, không sạch tự mình,

Không ai thanh sạch ai”.

Độc lập tinh thần chính là nền tảng để con người làm chủ bản thân, sống tự do giữa những ràng buộc xã hội. Một dân tộc có thể vững vàng trước thử thách chỉ khi từng cá nhân nuôi dưỡng được tâm độc lập, sáng suốt và tự chủ.

Phật giáo đồng hành cùng lịch sử giữ nước

Trong suốt chiều dài lịch sử, Phật giáo không chỉ là tôn giáo mà còn là sức mạnh tinh thần đồng hành cùng dân tộc.

+ *Thời Lý - Trần:* Phật giáo hưng thịnh, gắn bó mật thiết với triều chính. Các vua Trần Nhân Tông, Trần Thái Tông đều là những vị minh quân thấm nhuần giáo lý Phật đà. Sau hai lần lãnh đạo kháng chiến chống Nguyên Mông thắng lợi, Trần Nhân Tông xuất gia, sáng lập Thiền phái Trúc Lâm Yên Tử, để lại di sản kết hợp

hài hòa giữa đạo lý giải thoát và tinh thần yêu nước.

+ *Thời Chủ tịch Hồ Chí Minh*: Nhiều tăng, ni, Phật tử đã trực tiếp tham gia kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ, góp phần vào sự nghiệp giành độc lập.

Hình minh họa tạo bởi AI

Lịch sử đã chứng minh: Phật giáo không đứng ngoài dòng chảy của đất nước, mà luôn song hành, sẻ chia từng niềm vui nỗi khổ của dân tộc. Khi đất nước yên bình, đạo Phật phát triển rực rỡ trong lòng người. Khi giặc ngoại xâm đe dọa, Phật giáo hóa thân thành lòng yêu nước thiết tha. Dù trong thời đại nào, hình ảnh người tu sĩ Phật giáo luôn mang trong mình lý tưởng phụng sự, không chỉ cho đạo mà còn cho đời.

Từ thời dựng nước, giữ nước đến công cuộc cách mạng hiện đại, Phật giáo luôn gắn bó với lý tưởng “hộ quốc an dân”, làm giàu thêm giá trị tinh thần của Tết Độc lập.

Tri ân - Báo ân: Cốt lõi đạo lý và ý nghĩa của Tết Độc lập

Trong giáo lý nhà Phật, đạo lý Tri ân - Báo ân là nền tảng đạo đức. Đức Phật dạy trong Kinh Tăng Chi Bộ (AN 2.31): “Ai biết ơn và đền ơn, người ấy hiếm có trong đời”.

Bốn ân lớn mà người con Phật ghi nhớ:

1. Ân cha mẹ sinh thành.
2. Ân Tam bảo chỉ dạy.
3. Ân quốc gia - xã hội che chở.
4. Ân chúng sinh muôn loài cùng nương nhau tồn tại.

Hình minh họa tạo bởi AI

Ngày 02/09 vì thế không chỉ là ngày hội non sông, mà còn là dịp để:

- + Tri ân Chủ tịch Hồ Chí Minh, các anh hùng liệt sĩ, những thế hệ đã ngã xuống cho độc lập, tự do.
- + Báo ân bằng cách sống xứng đáng, đóng góp xây dựng xã hội văn minh, an lạc.

Tinh thần tri ân - báo ân ấy chính là điểm giao hòa giữa đạo lý Phật giáo và ý nghĩa của Tết Độc lập.

Ý nghĩa thời sự của Tết Độc lập trong hiện tại

Ngày nay, mỗi dịp 02/09, từ thành thị đến nông thôn, đâu đâu cũng rợp cờ hoa, người dân nô nức đến Quảng trường Ba Đình viếng Lăng Bác, hay quây quần bên gia đình trong niềm hân hoan. Không khí ấy không chỉ gợi nhớ lịch sử, mà còn là lời nhắc nhở trách nhiệm của mỗi người Việt Nam hôm nay.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, nhân loại phải đối diện với nhiều thách thức: Biến đổi khí hậu, bất bình đẳng xã hội, xung đột và khủng hoảng giá trị tinh thần. Trong dòng chảy ấy, bài học độc lập càng có giá trị: độc lập dân tộc gắn liền độc lập tinh thần; yêu nước đi đôi với yêu người; tự do chính trị phải song hành cùng tự do nội tâm.

Tinh thần Phật giáo soi sáng Tết Độc lập để nhắc nhở rằng: hòa bình và phát triển chỉ bền vững khi được xây dựng trên nền tảng từ bi, trí tuệ và đoàn kết.

Tết Độc lập 02/09 là mốc son chói lọi của lịch sử, là ký ức thiêng liêng của dân tộc. Dưới ánh sáng Phật giáo, ngày lễ ấy càng thêm sâu xa, bởi đó không chỉ nhắc về độc lập dân tộc mà còn gợi mở độc lập tinh thần, tự do giải thoát và hạnh phúc an lạc.

Ý nghĩa Tết Độc lập từ tinh thần Phật giáo chính là lời nhắc nhở:

- + Tri ân quá khứ, gìn giữ độc lập dân tộc.
- + Báo ân trong hiện tại, sống trách nhiệm với cộng đồng.
- + Nuôi dưỡng độc lập tinh thần, làm chủ bản thân, góp phần dựng xây xã hội an lạc, hạnh phúc.

Mỗi người con đất Việt, mỗi người con Phật, trong ngày Tết Độc lập, hãy thắp sáng ngọn lửa tri ân - báo ân, từ bi - trí tuệ, tự do - độc lập, để cùng nhau dựng xây Việt Nam hòa bình, thịnh vượng và nhân ái.

Tác giả: **Thường Nguyên**